

Cinema underground de Nova York, 2a edició

Pocs moviments cinematogràfics han documentat una escena artística tan eficaçment com ho va fer el cinema underground de Nova York en el seu propi context. Les pel·lícules produïdes dins d'aquest gènere anaven més enllà de ser simplement una forma d'expressió lliure i autònoma. Van evolucionar paral·lelament al context social i artístic que les va donar vida, però sempre van ser fidels a una escena que, des de finals de la dècada de 1950, havia estat transformant la manera de fer i veure les pel·lícules. El cinema experimental de Nova York sovint s'associa sobretot amb la dècada de 1960: Jack Smith, Barbara Rubin, Warhol i Morrissey, Jonas Mekas, Shirley Clarke... Va ser l'edat d'or del cinema que va revolucionar la substància i la forma del gènere, però no va ser el seu últim alè. A mitjans dels anys setanta, el *cinema 'no wave'* va mantenir viva aquesta visió rebel a través de les obres d'Amos Poe, Eric Mitchell, Beth B i Scott B, Jim Jarmusch i Vivienne Dick. Gairebé sempre filmades en formats amateurs, les obres d'aquest moviment van continuar explicant històries ambientades al centre de la ciutat —una mena de zero absolut, amb edificis en ruïnes i terrenys erms— on vagabunds, criminals i bohemis vivien l'un al costat de l'altre fins a esdevenir indistingibles els uns dels altres.

La **segona edició de la New York Underground Film Series**, programada per l'Espai Cinema de l'EACC, presenta pel·lícules realitzades a la segona meitat dels anys setanta, abans que el canvi de dècada donés pas a una nova onada: la tendència coneguda com a 'cinema de la transgressió', que s'inspirava en el realisme del moviment No Wave i va donar lloc a una estètica brutal alimentada pel cinema gore. En aquesta ocasió, la selecció és més diversa, i reflecteix la diversitat de l'escena artística de la ciutat, on es barrejaven pintura, música, vídeo art, poesia, performance i cinema. Potser la pel·lícula que millor captura aquesta diversitat creativa és *Downtown 81*, una faula protagonitzada per un Jean-Michel Basquiat llavors emergent i dirigida pel fotògraf Edo Bertoglio. En aquesta, centrada en l'artista dividit entre aconseguir el reconeixement i mantenir-se fidel al seu entorn creatiu dels clubs i lofts on tot era possible, es desplega una història que retrata aquell Nova York inquieta i poc convencional, poblada per artistes de tota mena. El documental *Face Addict*, dirigit pel mateix Bertoglio el 2005, revisita molts dels músics i artistes que, entre el 1978 i el 1981, van formar part de la seva vida i obra i que van aparèixer a *Downtown 81*.

Rosa von Praunheim va triar la polifacètica Tally Brown, una cantant de jazz i cabaret que, segons es deia, Warhol havia volgut reclutar com a cantant per als Velvet Underground abans de decidir-se per la Nico. A través d'ella, ens ofereix un cop d'ull a aquell Nova York alternatiu —una ciutat que mai no hauria estat la mateixa sense la influència de l'escena queer— on el director alemany va viure durant els anys setanta. *Tally Brown. New York* posa el focus en aquella escena camp i rebel que, després dels anys seixanta, semblava haver estat oblidada. Mentrestant, *135 Grand Street, New York d'Ericka Beckman* documenta l'existència d'una sèrie de grups associats amb el moviment no wave que, en alguns casos, gairebé no van tenir cap impacte fora de la ciutat. Concebida com una sèrie de performances al loft del carrer que li dona nom, la pel·lícula inclou grups com The Static and Theoretical Girls, les dues bandes en què va tocar el guitarrista Glenn Branca abans d'iniciar la seva influent carrera en solitari.

El cinema *No Wave* torna en aquesta segona edició de la sèrie de cinema, amb algunes de les seves cineastes més representatives. *Beauty Becomes The Beast* ofereix la perspectiva de gènere que ha caracteritzat el cinema de Vivienne Dick, explorant —des del seu punt de vista indomable— les relacions mare-fill i les conseqüències de la societat patriarcal en un moment en què aquest concepte encara no s'havia debatut àmpliament. Alguns d'aquests temes també són presents a *The Offenders*, la quarta pel·lícula del duo de cineastes Beth B i Scott B. Adele Bertei hi interpreta una filla que fuig d'un pare controlador per emprendre un viatge pels carrers, que alhora són un refugi i una amenaça. Un cop més, Nova York serveix de vast plató que no només genera les seves pròpies històries, sinó que també inspira maneres radicals de donar-los forma.